

מסורת הש"ס

- ↑ [שנת קנ"ג; צ] שנת קד. יומא לת: מנחות כט; (השני בלכות פ"ב מ"ח); (ד) רשא לגלוי סיפא כ"ג; [י"ם]

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מה שבבור כו' דורבין עם וכו' ומשום כפייע ידי עוברי עבירה. עיין מג"א סימן שמו ס"ק ד:

הגהות הב"ח

(א) בשמנה וטמן לתפוח (וילנ) מו"מ וי"צ ס"א אינו בלא וי"ו ובס"א גרסי שאינו צי"ן ועיין בתוס'; (ב) תוס' ד"ה לוקחין וכו' ק' הוא הני'; (ג) ד"ה והשאר וכו' שפטה עובד כוכבים מנבזה והיא טעמה ושל ע"י אומני;

רבינו חננאל

ואותה עבודת כוכבים לא נשרפה א"ל משל למלך שטורחה עליו עיר ובא להשחיתה החיים השתיה ולא הפתים כו' ועוד שאלו אגריפס שר צבא כו' א"ל וזנן לר' עקיבא לבי ולבך וידע שבבורת כוכבים אין בה ממש והא חזינן דאולו בה שבורין וחזורין שלימים. א"ל משל לאדם נאמן שהיה בעיר והיו הכל מפקדין אצלו שלא בעדים בא אחד ולא היה מפקיד אצלו אלא בעדים פעם אחד שכח והפקיד אצלו שלא בעדים אמרה לו אשתו נכפתו אמר לה אישה בשביל שוטה לא שעושה שלא כהוגן נאבד את אמונתנו כן החללים שעל בני אדם בשעה שמשתלחין עליו משיבעין אותן שיבאו עליו ביום פלוני ויצאו ביום פלוני ועל ידי סם פלוני וכיוון שהגיע זמנם לצאת הלך זה לעבודת כוכבים דין הוא שלא יצאו החללים אלא מפני שוטה זה שעושה שלא כהוגן נעבור על שבועתנו והיינו דכתיב וחללים רעים ונאמנים רעים בשליחותם ונאמנים בשבועתם א"ל רבא בר יצחק לרב יהודה עבודת כוכבים אית באחרין וכי מצטרין עלמא למטרא מיתחין בחלמא קטולו לי גברא שחטו לה גברא ואתי מטרא א"ל השתא איכו שכיבנא לא אמינא לכו הא מילתא הכי אמר רב מאי דכתיב אשר חלק ה' אלהין אותם לכל העמים. מלמד שהחליקין בדברים שמראין כי יש ממש בעבודת כוכבים כדי לטורדן מן העולם אם יטעו אחריהם והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב אם ללצים הוא ליטמא פותחין יתן חן בא ליטמא פותחין לו בא ליטמא פותחין אותו שנאמר ולעניים יתן חן: ^[מקור צורך: הבה נבדוק]

אסוף אסף. כלומר האכלה את הכל בתמיה: **אסף אדם ובהמה**

והמכשלות אם הרשעים. כל דברים שהרשעים נכשלין בהן: **והכרסי את האדם**. בתמיה. שהרי אף לאדם הן עובדין: **אגריפס שר צבא**.

עובד כוכבים היה ממונה על ראשי גייסות וצימי אגריפס המלך היה:

י**אסוף אסף כל מעל פני האדמה** נאם ה' **אסף אדם ובהמה** אסף עוף השמים ודגי הים והמכשלות את הרשעים [וגו'] וכי מפני שהרשעים נכשלים בהן יאבדם מן העולם והלא לאדם הן עובדין ¹והכרתי את האדם מעל פני האדמה [וגו'] שאל אגריפס שר צבא את ר"ג כתיב בתורתכם ²כי ה' אלהיך אש אכלה הוא אל קנא כלום מתקנא אלא חכם בחכם וגבור בגבור ועשיר בעשיר אמר לו אמשול לך משל למה"ד לאדם שנשא אשה על אשתו חישובה ממנה אין מתקנאה בה פחותה ממנה מתקנאה בה א"ל זוגין לר"ע לבי ולבך ידע דעבודת כוכבים לית בה מוששא והא קחוינן גברי דאולי כי מתברי ואתו כי מצמדי מ"ט אמר לו אמשול לך משל למה"ד לאדם נאמן שהיה בעיר וכל בני עירו היו מפקדין אצלו שלא בעדים ובא אדם אחד והפקיד לו בעדים פעם אחד שכח והפקיד אצלו שלא בעדים אמרה לו אשתו בוא ונכפרנו אמר לה וכי מפני ששוטה זה עשה שלא כהוגן אנו נאבד את אמונותינו אף כך יסורין בשעה שמשגרינ אותן על האדם משיבעין אותן שלא תלכו אלא ביום פלוני ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני כיון שהגיע זמנן לצאת הלך זה לבית עבודת כוכבים ואמר יסורין דין הוא שלא נצא וזכורין דא"ר יוחנן מאי דכתיב ⁴וחלים רעים ונאמנים רעים בשליחותן ונאמנים בשבועתן א"ל רבא בר רב יצחק לרב יהודה האיכא בית עבודת כוכבים באחרין דכי מצטרין עלמא למטרא מתחזי להו בחלמא ואמר להו שחטו לי גברא ואייתי מטרא שחטו לה גברא ואתי מטרא א"ל השתא ⁶אי הוי שכיבנא לא אמרי לכו הא מלתא דאמר רב מאי דכתיב ⁵אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים מלמד שהחליקן בדברים כדי לטורדן מן העולם והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב **אם ללצים הוא יליץ ולעניים יתן חן** ⁷בא לממא פותחין לו בא לטהר **מסייעין אותו: ברתנ'** לוקחין גת בעוטה מן העובד כוכבים אף על פי שהוא נוטל בידו ונותן לתפוח ⁸ ואינו עושה יין נסך עד שירד לבור ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר: דורבין עם העובד כוכבים בגת אבל

מתקרא ומשני בנזק אלמא מתני' נמי מיירי בנזק כדפרישית ורשב"ס פ' מה שצבור אסור אף בלא נגיעת עובד כוכבים מטעם כחו של עובד כוכבים דגזרי ציה רצנן כדאמרין לקמן בפ"ב (דף עג:.) וה"נ מכח דריכתו בגת נמשך היין ויורד לבור והשאר מותר שאינו נאסר מכחו כיון שאינו עדיין יין וגם אינו נאסר לא צמגע ולא בנזק כדפרישית: **והשאר** מותר. פ' אף בשמיה כפ"ה אצל הר"ר שמעיה פ' מותר בהנאה דלינו נעשה יין נסך ליאסר בהנאה עד שירד לבור אצל בשמיה מיהא אסור וכן צרישא לוקחים גת צעוטה כו' אע"פ שנוטל כו' ואינו חשוב כאיסורי הנאה והקשה הר"ר אלחנן חדא דלשון לוקחין משמע דמותר אף בשמיה ועוד דבגמ' כי פריך לרב הונא לישיני ליה דמותר דמתני' היינו בהנאה וכי קאמר רב הונא בשמיה קאמר ולי פריך משום דהויצר רב הונא יין נסך דמשמע אף בהנאה הא לקמן נמי קאמר רב תיטוק בן יומי עושה יין נסך והיינו בשמיה דוקא דללקמן (דף נז.) בגמ' לכך נראה לפרש כפי' רש"י והא דאמרין בפ"ב (לקמן דף עד:) גדי גת של אבן שופטה עובד כוכבים ^(ז) יגגז ושל עץ רצי אומר יגגז ומכ"א יקלוף הזפת ואיכא דאמר דוקא זפתה אצל דרך זה לא סגי לה צניגוצ ואמאי הא קמני הכא דלוקחים גת צעוטה ויש לומר דהתם איירי למשנה אחרונה דק"ל כוותיה וכי פריך התם מתניתין אצרייתא הוה מני' לשנויי כאן למשנה ראשונה כאן למשנה אחרונה אלא ניחא ליה למימר מתניתין בלא דרך זה צרייתא בדרך זה ולאוקומי תרוייהו למשנה אחרונה: **דורבין עם העובד כוכבים** בגת. פ"ה ומשום גרס טומאה ליכא דמשעה שדרך זהן עובד כוכבים מעט נטמאו משמע מתוך פירושו שדורכין צסוף דריכה קאמר וכן נראה לר"י דאין לפרש דורכין בתחלת דריכה ומטעם שנטמא הכל בגת טמאה דא"כ ישראל העושה פירותיו בטומאה אמאי לא דורכין עמו כיון שנטמא הכל בגת טמא לכך נראה כפרש"י בצסוף דריכה קאמר וכן משמע בירושלמי דקמני דורכין עם העובד כוכבים גת הדא דאת אמרת והוא שהלכו עליו דריכת שמי וערב אצל לא הלכו עליהן שמי וערב לא:

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

נה.

תורה אור

- ↑ אָסף אָסף כל מעַל פְּנֵי הָאָדָמָה נֶאָמַר יְיָ: צִפְנִיה א ב אָסף אָדם וּבְהֵמָה אָסף עוֹף הַשָּׁמַיִם וּדְגֵי הַיָּם וְהַמְכַשְׁלוֹת אֶת הָרָשָׁעִים וְהַכֹּרְתִי אֶת הָאָדָם מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה נֶאָמַר יְיָ: צִפְנִיה א ג כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֵכְלָהּ הוּא אֵל קָנָא: דברים ד כד וּתְפֹלֵא יְיָ אֶת מִבְּתֵר וְאֶת מְכוֹת וְאֶת מִבּוֹת וְאֶת מִבְּתוֹת וְאֶת הַיָּרֵחַ וְהַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים כֹּל צָבָא הַשָּׁמַיִם וְהַדָּחַת וְהַשְׁתַּחֲוִיָּה לָהֶם וְעִבְדֵיהֶם אֲשֶׁר חָלַק יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲתָם לְכָל הָעַמִּים תַּחַת קֵל הַשָּׁמַיִם: דברים ד יט וְלַעֲנוּיִם יִתֵּן חֵן: 6. אִם לְלִצִּים הוּא יִלְיִץ מִשְׁלֵי ג לֹד
- ↑ אָסף אָדם וּבְהֵמָה אָסף עוֹף הַשָּׁמַיִם וּדְגֵי הַיָּם וְהַמְכַשְׁלוֹת אֶת הָרָשָׁעִים וְהַכֹּרְתִי אֶת הָאָדָם מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה נֶאָמַר יְיָ: צִפְנִיה א ג כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֵכְלָהּ הוּא אֵל קָנָא: דברים ד כד וּתְפֹלֵא יְיָ אֶת מִבְּתֵר וְאֶת מְכוֹת וְאֶת מִבּוֹת וְאֶת מִבְּתוֹת וְאֶת הַיָּרֵחַ וְהַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים כֹּל צָבָא הַשָּׁמַיִם וְהַדָּחַת וְהַשְׁתַּחֲוִיָּה לָהֶם וְעִבְדֵיהֶם אֲשֶׁר חָלַק יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲתָם לְכָל הָעַמִּים תַּחַת קֵל הַשָּׁמַיִם: דברים ד יט וְלַעֲנוּיִם יִתֵּן חֵן: 6. אִם לְלִצִּים הוּא יִלְיִץ מִשְׁלֵי ג לֹד
- ↑ כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֵכְלָהּ הוּא אֵל קָנָא: דברים ד כד וּתְפֹלֵא יְיָ אֶת מִבְּתֵר וְאֶת מְכוֹת וְאֶת מִבּוֹת וְאֶת מִבְּתוֹת וְאֶת הַיָּרֵחַ וְהַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים כֹּל צָבָא הַשָּׁמַיִם וְהַדָּחַת וְהַשְׁתַּחֲוִיָּה לָהֶם וְעִבְדֵיהֶם אֲשֶׁר חָלַק יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲתָם לְכָל הָעַמִּים תַּחַת קֵל הַשָּׁמַיִם: דברים ד יט וְלַעֲנוּיִם יִתֵּן חֵן: 6. אִם לְלִצִּים הוּא יִלְיִץ מִשְׁלֵי ג לֹד
- ↑ וּתְפֹלֵא יְיָ אֶת מִבְּתֵר וְאֶת מְכוֹת וְאֶת מִבּוֹת וְאֶת מִבְּתוֹת וְאֶת הַיָּרֵחַ וְהַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים כֹּל צָבָא הַשָּׁמַיִם וְהַדָּחַת וְהַשְׁתַּחֲוִיָּה לָהֶם וְעִבְדֵיהֶם אֲשֶׁר חָלַק יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲתָם לְכָל הָעַמִּים תַּחַת קֵל הַשָּׁמַיִם: דברים ד יט וְלַעֲנוּיִם יִתֵּן חֵן: 6. אִם לְלִצִּים הוּא יִלְיִץ מִשְׁלֵי ג לֹד
- ↑ כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֵכְלָהּ הוּא אֵל קָנָא: דברים ד כד וּתְפֹלֵא יְיָ אֶת מִבְּתֵר וְאֶת מְכוֹת וְאֶת מִבּוֹת וְאֶת מִבְּתוֹת וְאֶת הַיָּרֵחַ וְהַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים כֹּל צָבָא הַשָּׁמַיִם וְהַדָּחַת וְהַשְׁתַּחֲוִיָּה לָהֶם וְעִבְדֵיהֶם אֲשֶׁר חָלַק יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲתָם לְכָל הָעַמִּים תַּחַת קֵל הַשָּׁמַיִם: דברים ד יט וְלַעֲנוּיִם יִתֵּן חֵן: 6. אִם לְלִצִּים הוּא יִלְיִץ מִשְׁלֵי ג לֹד

לעזי רש"י

מיו"ש [מיי"ט]. צָבָה (חלק של הגת, שבו מניחים את הענבים). ש"ק. כמות ענבים או זיזים, שמניסים בבת אחת בבת או בבית-הבד.

מוסף רש"י

שהחליקין **בדברים**. בנבני הצלים (דברים ה יט). **אם ללצים**. הוא בלא להטמא, הוא יליץ. לא ימנעוהו ולא יעוהו (יומא דח) מעמלו יליץ, לא יסייעוהו ולא ימנעוהו (שבת דף.) א: הוא יליץ, הקצ"ה יליץ אומן, כלומר פותח לו פתח להיות לן (מנחות כט). **ולעניים יתן חן**. אס לעניים הוא בלא להסגר, יתן לו חן מי שצדו יתן (יומא דח). א: אס לעניים, ולמה טובה הוא נמשך יתן חן, יסייעוהו מן השמים (שבת דף.). בא לטמא. כיון שגא אדם ליטמא ולהיות רשע, פותחין לו. פתח הטומאה ליכנס בו, מספיקין צידו ואין מונעין ממנו מן השמים לעכבו אותו. ומכין לו פתח (שבת דף.)